

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

обов'язкової освітньої компоненти

**СТРАТЕГІЇ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ СУЧАСНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

**для підготовки здобувачів
третього (доктор філософії) рівня вищої освіти**

Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Предметна спеціальність	-
Спеціалізація	-
Освітня програма	Педагогічна та вікова психологія
Факультет	Соціально-психологічний

УДК 159.9

К13

Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол №17 від 27 вересня 2024 року)

Рецензенти:

Валентин МОЛЯКО

доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник лабораторії психології творчості Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Олександр АВРАМЧУК

кандидат психологічних наук, доцент кафедри клінічної психології, завідувач кафедри клінічної психології Факультету наук про здоров'я Українського католицького університету

Олег МАЗЯР

доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри соціальної та практичної психології Житомирського державного університету імені Івана Франка

К13

Кириченко В.В., Марчук А.П., Троценко А.Л. Стратегії та інструментарій сучасних психологічних досліджень: інструктивно-методичні матеріали. Житомир : ЖДУ імені Івана Франка, 2024. 19 с.

Інструктивно-методичні матеріали для самостійної роботи студентів з обов'язкової освітньої компоненти “Стратегії та інструментарій сучасних психологічних досліджень” для підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти.

УДК 159.9

© Кириченко В.В., Марчук А.П., Троценко А.Л., 2024

© ЖДУ імені Івана Франка, 2024

Зміст

Опис освітньої компоненти	4
Інформаційний обсяг освітньої компоненти	6
Структура освітньої компоненти	6
Лекційний курс	8
Практичний курс	11
Рекомендована література	18

Опис освітньої компоненти

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП / ОНП рівень вищої освіти	Характеристика освітньої компоненти	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –4,5	Галузь знань 05 Соціальна та поведінкові науки	Обов'язкова	
	Спеціальність 053 «Психологія»		
Модулів – 2	Педагогічна та вікова психологія	Лекції	
Загальна кількість годин - 135		28 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,6 самостійної роботи здобувача – 4,9 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: доктор філософії	Практичні / Семінарські	
		24 год.	
		Лабораторні	
		- год.	
		Самостійна робота	
		81 год.	
		Індивідуальна робота	
		- год.	
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 34 % : 66%

для заочної форми навчання – немає

Мета, завдання та результати навчання

2.1. Мета вивчення освітньої компоненти: викладання дисципліни «Стратегії та інструментарій сучасних психологічних досліджень» є набуття аспірантами знань та вмінь щодо використання новітніх інструментів сучасних психологічних досліджень. Програму нормативної дисципліни «Стратегії та інструменти сучасних психологічних досліджень» складено відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою першого рівня вищої освіти з напрямку підготовки 053 Психологія (Педагогічна та вікова психологія). Вона охоплює всі змістові модулі, визначені освітньо-професійною програмою для мінімальної кількості годин, передбачених державним стандартом освіти.

Предметом вивчення «Психодіагностики соціальних стосунків» є теорія, принципи та інструменти оцінки та вимірювання індивідуально-психологічних особливостей особистості.

2.2. Основними завданнями вивчення освітньої компоненти є:

1. Ознайомити аспірантів з теоретичними та методологічними аспектами стратегії та інструментарієм сучасних психологічних досліджень.

2. Навчити аспірантів користуватися новітнім інструментарієм при проведенні психологічних досліджень.

2.3 Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності

Змістовно освітня компонента спрямована на формування здобувачами вищої освіти здатності продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у галузі психології професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності.

ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 2. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 5. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність розробляти та управляти проектами.

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики і на межі предметних галузей.

СК2. Здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне знання в межах науково-дослідної діяльності та/або професійну практику.

СК3. Здатність, розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції

СК4. Здатність критично оцінювати результати науково-дослідної роботи, визначати перспективи подальших наукових розвідок.

СК9. Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, оцінювати рівень власної фахової компетенції та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК14. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Програмні результати навчання

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел на основі сучасних методологій наукової діяльності.

ПР2. Виокремлювати та систематизувати значущі проблеми (соціальні, наукові, культурні, етичні та інші), чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження.

ПР3. Знати та переосмислювати існуючі та/або створювати (за потреби) нові теоретичні моделі та психологічні підходи до аналізу й інтерпретації одержаних результатів наукового дослідження.

ПР4. Уміти критично і системно оцінювати результати науково-дослідної роботи, визначати перспективи подальших наукових розвідок.

ПР5. Уміти створювати та впроваджувати інноваційно-дослідницькі проекти у різних сферах суспільного життя.

ПР8. Приймати стратегічні рішення, оцінювати ризики та брати відповідальність за наслідки проектів та досліджень.

ПР13. Набути універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, пошуку та критичного аналізу інформації, концептуалізацію та реалізацію наукових / мистецьких проектів, управління науковими/творчими проектами, складення пропозицій щодо фінансування досліджень та/або проектів, реєстрації прав інтелектуальної власності.

Інформаційний обсяг освітньої компоненти

Модуль І. НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОБРОБКА ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ

Модуль І. НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОБРОБКА ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ

Тема 1. Історія психологічних досліджень. Тенденції сучасних психологічних досліджень. Перспективи використання нейромереж у дослідженнях. Онлайн інструменти для проведення досліджень

Тема 2. Моделювання психіки в психології

Тема 3. Етичні норми психологічних досліджень. Деонтологія дослідницької діяльності

Тема 4. Математичні методи аналізу результатів досліджень. Використання програм для аналізу та обчислення отриманих даних. Обробка та опис результатів дослідження.

Змістовий модуль ІІ. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ

Тема 5. Віртуальна реальність як перспективне середовище психологічних досліджень. Використання цифрових соціальних мереж у психологічному дослідженні

Тема 6. Планування та розробка структури психологічних досліджень. Стратегії досліджень

Тема 7. Особливості пошуку ідей експериментальних досліджень. Аналіз літератури

Тема 8. Моделювання даних з використанням сучасних графічних інструментів

Тема 9. Сучасні психодіагностичні методи в психології (на прикладі аспірантських досліджень)

Тема 10. Формулювання висновків психологічних досліджень

Структура освітньої компоненти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Всього	У тому числі				Всього	У тому числі			
		Л.	П.	Л.	Ін.		С.р.	Л.	П.	Лаб.
Модуль І. НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОБРОБКА ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ										
Тема 1. Історія психологічних досліджень. Тенденції сучасних психологічних досліджень. Перспективи використання нейромереж у дослідженнях. Онлайн інструменти для проведення досліджень	14	4	2		8					
Тема 2. Моделювання психіки в психології	12	2	2		8					
Тема 3. Етичні норми психологічних досліджень. Деонтологія дослідницької діяльності	12	2	2		8					
Тема 4. Математичні методи аналізу результатів досліджень. Використання програм для аналізу та обчислення	17	4	4		9					

отриманих даних. Обробка та опис результатів дослідження.													
	55	12	10		33								
Змістовий модуль II. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ													
Тема 5. Віртуальна реальність як перспективне середовище психологічних досліджень. Використання цифрових соціальних мереж у психологічному дослідженні	16	4	4		8								
Тема 6. Планування та розробка структури психологічних досліджень. Стратегії досліджень	12	2	2		8								
Тема 7. Особливості пошуку ідей експериментальних досліджень. Аналіз літератури	16	4	4		8								
Тема 8. Візуалізація даних з використанням сучасних графічних інструментів	12	2	2		8								
Тема 9. Сучасні психодіагностичні методи в психології (на прикладі аспірантських досліджень)	12	2	2		8								
Тема 10. Формулювання висновків психологічних досліджень	12	2	2		8								
	80	16	16		48								
Всього годин	135	28	26		81								

Лекційний курс

I. Історія психологічних досліджень. Тенденції сучасних психологічних досліджень. Перспективи використання нейромереж у дослідженнях. Онлайн інструменти для проведення досліджень.

1. Виникнення першої експериментальної психології.
2. Оперантне обумовлення Фредеріка Скіннера
3. Стенфордський тюремний експеримент Філіпа Зімбардо
4. Вивчення конформізму в експериментах Соломона Аша
5. Тенденції сучасних психологічних досліджень. Вивчення впливу гаджетів та соціальних мереж на людину.
6. Поняття про нейромережі
7. Переваги та недоліки використання нейронних мереж у дослідженнях

II. Моделювання психіки в психології

1. Поняття моделі
2. Види моделей, їх класифікація.
3. Відповідність між моделлю і дійсністю
4. Технологія моделювання

III. Етичні норми психологічних досліджень. Деонтологія дослідницької діяльності.

1. Етичний кодекс психолога та етична комісія
2. Етичні норми психологічних досліджень
3. Деонтологія аналізу психологічних досліджень
4. Правове регулювання психологічних досліджень в Україні
5. Згода на участь у психологічному дослідженні
6. Наукове шахрайство та вимоги до публікацій результатів досліджень

IV. Математичні методи аналізу результатів досліджень. Використання програм для аналізу та обчислення отриманих даних. Обробка та опис результатів дослідження. 4 години

1. Основні поняття математичної статистики
2. Багатомірний математико-статистичний аналіз.
3. Аналіз зв'язку між змінними. Міри зв'язку в параметричній та непараметричній статистиці
4. Дисперсійний аналіз. Факторні експерименти.
5. Методи багатомірного статистичного аналізу.
6. Використання програми STATISTIKA та IBM SPSS Statistics
7. Методи статистичного висновку.

V. Віртуальна реальність як перспективне середовище психологічних досліджень. Використання цифрових соціальних мереж у психологічному дослідженні

1. Особливості впливу віртуальних мереж на особистість
2. Використання віртуальної реальності та цифрових соціальних мережах
3. Перспективи психологічних дослідження в віртуальній реальності та цифрових соціальних мережах.

VI. Планування та розробка структури досліджень. Стратегії психологічних досліджень

1. Планування та розробка структури психологічного дослідження
2. Неекспериментальні дослідницькі стратегії
3. Експериментальні стратегії дослідження
4. Обмеження застосування психологічних методів

VII. Особливості пошуку ідей експериментальних досліджень. Аналіз літератури.

1. Вибір теми наукового дослідження
2. Планування-науково дослідної роботи
3. Основні джерела наукової інформації
4. Вивчення літератури

VIII. Візуалізація даних з використанням сучасних графічних інструментів.

1. Моделювання даних з використанням Power Point
2. Моделювання даних з використанням Adobe Illustrator
3. Онлайн інструменти візуалізації даних.

IX. Сучасні психодіагностичні методи в психології (на прикладі аспірантських досліджень)

1. Класифікація основних психодіагностичних методів
2. Якісні психодіагностичні інструменти та піратські методики
3. Сучасні проблеми психологічної діагностики
4. Сучасні психодіагностичні методи

X. Формулювання висновків психологічних досліджень.

1. Мова та стиль написання наукових праць
2. Типи висновків психологічних досліджень
3. Проблеми та джерела артефактності висновків
4. Послідовність формулювання висновкі

Практичний курс

Практичне заняття №1

Тема

Історія психологічних досліджень. Тенденції сучасних психологічних досліджень. Перспективи використання нейромереж у дослідженнях. Онлайн інструменти для проведення досліджень

Питання для обговорення

1. Періодизація історії психології
2. Становлення наукової психології
3. Видатні експерименти в психології
4. Використання нейромереж у наукових дослідженнях
5. Експерименти Стенлі Мілгрема у вивченні покори авторитету
6. Google інструменти для проведення досліджень

Опрацювання понять: експеримент, авторитет, дослідження, підкорення

Конспектування першоджерел:

Мілгрем С. Кого залучати до участі в дослідженні? *Підкорення авторитету*. К : КСД, 2019. С 39-42.

Мілгрем С. Дилема підкорення. *Підкорення авторитету*. К : КСД, 2019. С 25-38

Реферативні повідомлення:

1. Роль експериментатора у дослідженні
2. Етичні проблеми у дослідженнях

Практичне завдання: Здійсність історико-методологічний аналіз об'єкту вашого дисертаційного дослідження.

Практичне заняття №2

Тема

Моделювання психіки в психології

Питання для обговорення

1. Встановлення причинно-наслідкових зв'язків в межах дисертаційного дослідження. Види теоретичних моделей, їх класифікація.
2. Вимоги до теоретичних моделей наукового дослідження
3. Співвідношення теоретичної моделі дослідження та наукової концепції
4. Основні типи теоретичних моделей

Опрацювання понять: теоретична модель, моделювання, система

Конспектування першоджерел:

Кульчицький І. М. Концептуалізація понять "модель" та "моделювання" у наукових дослідженнях. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Інформаційні системи та мережі*. 2015. № 829. С. 273-284.

Реферативні повідомлення:

1. Метод моделювання в психології.
2. Типи теоретичних моделей в спихологічних дослідженнях.
3. Моделювання як відтворення логіки пізнання.

Практичне завдання: Створіть просту теоретичну модель до відповідно до вашого дисертаційного дослідження.

Практичне заняття № 3.

Тема

Етичні норми психологічних досліджень. Деонтологія дослідницької діяльності**Питання для обговорення**

1. Етичні норми психологічних досліджень, етичний кодекс та комісія.
2. Деонтологія аналізу психологічних досліджень.
3. Врегулювання психологічних досліджень в Україні: правові аспекти.
4. Згода на участь у психологічному дослідженні.
5. Вимоги до публікацій результатів психологічних досліджень.

Опрацювання понять: психологічне дослідження, деонтологія, етичні норми, етичний кодекс психолога.

Конспектування першоджерел:

Психологічна деонтологія: етичні кодекси. Хрестоматія: укладач В.О. Климчук. Житомир, 2003. 64 с.

Горбунова В.В. Етичні та правові аспекти психологічних досліджень. *Практична психологія соціальна робота*. № 3. 2005. С. 18-23.

Реферативні повідомлення:

1. Деонтологія дослідницької діяльності в Україні та за кордоном.
2. Вимоги до публікацій результатів психологічних досліджень в англійськомовних виданнях.

Практичне завдання: проаналізуйте відомі вам психологічні дослідження та спробуйте визначити ті, які мали порушення етичних норм.

Практичне заняття № 4.

Тема

Математичні методи аналізу результатів досліджень. Використання програм для аналізу та обчислення отриманих даних. Обробка та опис результатів дослідження**Питання для обговорення**

1. Математичні методи в емпіричних і теоретичних психологічних дослідженнях
2. Математичні методи в експериментальних психологічних дослідженнях
3. Методи вивчення зв'язків між явищами
4. Математичні методи прогнозування
5. Використання програмного забезпечення IBM SPSS Statistics та STATISTICA
6. Методи обробки експериментальних даних з використанням MS Excel
7. Формулювання статистичних висновків

8. Графічне представлення даних

Опрацювання понять: статистика, вибірка, кореляція, аналіз, зв'язок, критерій

Конспектування першоджерел: Климчук В.О. Генеральна сукупність та вибірка. Репрезентативність вибірки. *Математичні методи у психології: навчальний посібник*. К : Освіта України, 2009. С 24-25.

Реферативні повідомлення:

1. Описова статистика
2. Генеральна сукупність і вибірка
3. Вимірювальні шкали
4. Міри зв'язку між ознаками

Практичне завдання: проаналізуйте основні методи перевірки статистичних гіпотез вашого дисертаційного дослідження.

Практичне заняття № 5.

Тема

Віртуальна реальність як перспективне середовище психологічних досліджень. Використання цифрових соціальних мереж у психологічному дослідженні

Питання для обговорення

1. Особливості впливу віртуальних мереж на особистість
2. Психологічні алгоритми віртуальної реальності та цифрових соціальних мережах
3. Віртуальна реальність як спосіб розвитку, корекції та лікування
4. Перспективи психологічних дослідження цифрового світу та віртуальної реальності

Опрацювання понять: нейромережа, соціальна мережа, кібер-простір, інтернет-технології, психотерапія, опосередкована комунікація, ефект онлайн-дезінгібіції, свідомість.

Конспектування першоджерел:

Song S. Sharing fast and slow: The psychological connection between how we think and how we spread news on social media Niemanlab. Електронний ресурс: <http://www.niemanlab.org/2013/11/sharing-fast-and-slow-the-psychological-connection-between-how-we-think-and-how-we-spread-news-on-social-media/>(дата звернення: 21.11.2022).

Реферативні повідомлення:

1. Засоби інтернет-технологій: перспективи психологічної допомоги та досліджень
2. Ефекти онлайн-дезінгібіції

Практичне завдання: Проаналізуйте які теми можливо було б досліджувати за допомогою інтернет-технологій. Чи змогли б ви власне дослідження здійснити за допомогою цих технологій?

Практичне заняття № 6.

Тема

Планування та розробка структури психологічних досліджень. Стратегії досліджень

Питання для обговорення

1. Структура психологічного дослідження: планування та розробка
2. Неекспериментальні стратегії дослідження
3. Експериментальні стратегії дослідження
4. Методи математичної статистики у психологічних дослідженнях

Опрацювання понять: стратегія дослідження, експеримент, коефіцієнт кореляції, стратегія зіставлення, біографічна стратегія, пояснювальна стратегія, експериментально-формувальна стратегія, стратегія повторного дослідження, факторна стратегія.

Конспектування першоджерел:

Музика О.Л. Курсові роботи з психології: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид., перероб. і доп. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. 104 с.

Реферативні повідомлення:

1. Різновиди стратегій емпіричного дослідження.
2. Математичні методи перевірки гіпотез та даних.

Практичне завдання: Проаналізуйте які стратегії дослідження можна використати у вашому дисертаційному дослідженні.

Практичне заняття № 7.

Тема

Особливості пошуку ідей експериментальних досліджень. Аналіз літератури

Питання для обговорення

1. Методи пошуку експериментальних ідей для дослідження
2. Наукова проблема як ідея для наукового дослідження
3. Принципи та критерії вибору проблеми дослідження
4. Принципи та критерії вибору теми дослідження
5. Обґрунтування актуальності теми дисертаційного дослідження
6. Джерела пошуку наукової інформації
7. Робота із джерелами інформації

Опрацювання понять: статистика, вибірка, кореляція, аналіз, зв'язок, критерій

Конспектування першоджерел:

Куди приводять експерименти: рік без купівлі одягу. Режим доступу: <https://cutt.ly/V100E6P>

Реферативні повідомлення:

1. Планування дослідження. Основні поняття.
2. Наукова проблема у науковій діяльності.
3. Ефективність наукових досліджень.

Практичне завдання: складіть джерельну базу досліджень об'єкту дослідження за останні три роки

Практичне заняття № 8.

Тема

Візуалізація даних з використанням сучасних графічних інструментів **Питання для обговорення**

1. Моделі і моделювання. Аналіз та візуалізація даних
2. Поняття статистичної діаграми
3. Технологія інтерфейсу і сприйняття
4. Візуалізація інформації
5. Моделювання даних в Power Point, Adobe Illustrator та онлайн сервісах

Опрацювання понять: візуалізація, композиція, схема, графік, інфографіка, діаграма

Конспектування першоджерел:

10 найкращих інструментів моделювання даних для управління складними проектами.
Електронний ресурс: <https://uk.myservername.com/10-best-data-modeling-tools-manage-complex-designs>

Реферативні повідомлення:

1. Наукова візуалізація
2. Комп'ютерне моделювання
3. Об'ємна візуалізація
4. Комп'ютерна анімація

Практичне завдання: візуалізуйте результати пілотажного дослідження дисертаційної роботи

СУЧАСНІ ПСИХОДІАГНОСТИЧНІ МЕТОДИ В ПСИХОЛОГІЇ (НА ПРИКЛАДІ АСПИРАНТСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Практичне заняття № 9.

Тема

Питання для обговорення

1. Класифікація психодіагностичних методів
2. Психодіагностичні інструменти: піратські та якісні методики
3. Психологічної діагностика: сучасні проблеми
4. Методи сучасної психодіагностики

Опрацювання понять: особистість, індивідуально-психологічні особливості, психодіагностика, психологічний інструментарій, надійність, валідність, стандартизація.

Конспектування першоджерел:

Бушуєва Т.В. Проведення психодіагностичного дослідження: Навч. посіб. для студентів Нац. педаг. університету ім. М.П. Драгоманова. К.: Центр навч. літ., 2005. 94 с.

Реферативні повідомлення:

1. Історичний аналіз психодіагностичних інструментів.
2. Сучасні бар'єри та проблеми психодіагностичних досліджень.

Практичне завдання: Проаналізуйте сучасні психодіагностичні методи, які ви можете використати для дослідження предмету вашого дисертаційного дослідження.

Практичне заняття № 10.

Тема

Формулювання висновків психологічних досліджень

Питання для обговорення

1. Мова та стиль написання наукових праць
2. Типи висновків психологічних досліджень
3. Артефактності висновків: проблеми та джерела
4. Особливості формулювання висновків

Опрацювання понять: висновки, наукова праця, каузальний, артефактність, науковий стиль.

Конспектування першоджерел:

Горбунова В.В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: Навчальний посібник. К.: «ВД «Професіонал», 2007. 208 с.

Реферативні повідомлення:

1. Типи висновків та послідовність їх формулювання.
2. Проблема артефактності висновків наукового дослідження.

Практичне завдання: Здійсніть аналіз джерел артефактності висновків та складіть план їх уникнення під час планування, розробки та проведення власного наукового дослідження.

Методи навчання

Лекції, бесіда, репродуктивний метод, моделювання, конспектування першоджерел, самостійна робота (опрацювання теоретичних питань, основних понять), складання програми саморозвитку, самоаналіз та підсумкова рефлексія виконаного професійно-орієнтованого завдання (написання реферату).

Оцінювання

Оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою» https://zu.edu.ua/offic/ocinjuvannya_zvo.pdf.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за всіма видами навчальних робіт проводиться за поточним, модульним та підсумковим контролюми.

Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінка за університетською шкалою		Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	
Екзамен	Залік		Оцінка	Пояснення
<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>	90-100	A	відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
<i>Добре</i>		82-89	B	вище середнього рівня з кількома помилками
		74-81	C	в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок
		64-73	D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
<i>Задовільно</i>		60-63	E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
<i>Незадовільно</i>	<i>Незараховано</i>	35-59	FX	з можливістю повторного складання
		1-34	F	з обов'язковим повторним курсом

Підсумкова оцінка з вивчених модулів за навчальний рік (ПОМ) розраховується:

№ модулю	M _{%n} (відсоткове значення модулю освітньої компоненти)
Модуль 1	M _{%1} = (вказати відсоток)
Модуль 2	M _{%2} = (вказати відсоток)
Модуль n	M _{%n} = (вказати відсоток)
Сума	100

ЕКЗАМЕН

Оскільки формою підсумкового контролю освітньої компоненти є екзамен, то здобувачі вищої освіти в яких підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) за семестр становить 60 і більше балів, мають право не складати екзамен. У такому разі підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) = Екзаменаційній оцінці (ЕО) = Підсумковій оцінці (ПО).

$$ПОМ = ЕО = ПО$$

У випадку складання екзамену підсумкова оцінка (ПО) визначається як середнє арифметичне балів підсумкової оцінки з вивчених модулів (ПОМ) та екзаменаційної оцінки (ЕО).

$$ПО=(ПОМ+ЕО)/2$$

Методичне забезпечення

- програма навчальної дисципліни;
- робоча програма навчальної дисципліни;
- матеріали лекційного курсу;
- інструктивно-методичні матеріали до практичних/ семінарських/ лабораторних занять;
- методичні матеріали для організації самостійної/ індивідуальної роботи;
- матеріали до проведення контролю.

Рекомендована література

Основна:

1. Немеш О.М. Віртуальна діяльність особистості: структура та динаміка психологічного змісту: Монографія. Київ: Слово, 2017. 391 с.
2. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: Навчальний посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с.
3. Кузьмін І. В. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2017. 116 с.
4. Brown J. Is social media bad for you? The evidence and the unknowns. 2018. Електронний ресурс: <https://www.bbc.com/future/article/20180104-is-social-media-bad-foryou-the-evidence-and-the-unknowns> (дата звернення: 14.11.2022).
5. Бочелюк В., Бочелюк В. Методика та організація наукових досліджень з психології. К : Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.

Додаткова:

1. 10 найкращих інструментів моделювання даних для управління складними проектами. Електронний ресурс: <https://uk.myservername.com/10-best-data-modeling-tools-manage-complex-designs>
2. 36 кращих інструментів для візуалізації даних. Електронний ресурс: <https://toplead.com.ua/ua/blog/id/38-luchshih-instrumentov-dlja-vizualizacii-dannyh-160>
3. Бондаровська В. М. Психологічні аспекти використання комп'ютера. Небезпека нових інформаційних технологій та розвиток здібностей дітей за допомогою комп'ютера. Психолог. Київ, 2005. Вип. 25 (169). С.3-62.
4. Бутко М. Системний підхід і моделювання в наукових дослідженнях. К : Центр навчальної літератури, 2014. 360 с.
5. Горбунова В. В. Контракт у практичній психології. *Практична психологія та соціальна робота*. 2005. № 2. С. 1-5.
6. Горбунова В.В. Етичні та правові аспекти психологічних досліджень. *Практична психологія соціальна робота*. № 3. 2005. С. 18-23. <http://eprints.zu.edu.ua/4027/1/9.pdf>
7. Етичний кодекс психолога Національної психологічної асоціації. Електронний ресурс:
8. Етичний кодекс психолога. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/psy_slujba/%D0%95%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%99%20%D0%9A%D0%9E%D0%94%D0%95%D0%9A%D0%A1%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B5%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D

- [1%85%20%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%8C.pdf](#) (дата звернення: 14.11.2022).
9. Жалдак М.І., Соловійов В.М., Учитель О.Д. Комп'ютерне моделювання в освіті: Матеріали Всеукраїнського науково-методичного семінару: Кривий Ріг : Видавець Сергій Семериков, 2005. 84 с.
  10. Засименко В. М. Основи теорії планування експерименту: Навч. посіб. для студ. Л., 2000. 290 с.
  11. Киричук О. В. Основи психології. К : Либідь, 1999. 680 с.
  12. Климчук В. О. Ціннісні засади побудови системи психологічної етики. *Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України*. 2005. Вип. 26, т. 2. С. 278-281.
  13. Климчук В.О. Математичні методи у психології. Навчальний посібник. К : Освіта України, 2009. 288 с.
  14. .
  15. Кондратенко Л. О. Психологічні особливості інтелектуальної діяльності дитини в кіберпросторі. Актуальні проблеми психології. Т. 8 : Психологічна теорія і технологія навчання. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. Вип. 6. С. 139-146.
  16. Концептуалізація понять «модель» та «моделювання» у наукових дослідженнях. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://cutt.ly/31OEjxM>
  17. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2006. 206 с.
  18. Мироненко Г. В. Вплив масової комунікації на часові уявлення підлітків: автореф дис. канд. психол. наук : 19.00.05. К., 2007. 19 с.
  19. Моделювання: що це та які його види в психології? Електронний ресурс : <https://cutt.ly/PMIDSE8>
  20. Музика О.Л. Курсові роботи з психології: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид., перероб. і доп. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. 104 с.
  21. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів: за ред. А. Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
  22. Патинок О. П. Відповідальність як компонент професійно-етичної поведінки практичного психолога. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 11, Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління : зб. наук. пр. Київ, 2004. № 1(23). С. 139-144
  23. Психологічна деонтологія: етичні кодекси. Хрестоматія. укладач В.О. Климчук. Житомир, 2003. 64 с.
  24. Психологічне моделювання нас. Електронний ресурс: <https://cutt.ly/zMIOpKp>
  25. Руденко В. М., Руденко Н. М. Математичні методи в психології. К : Альма-матер, 2009. 384 с.
  26. Ethical Principles of Psychologists and Code Of Conduct APA. Електронний ресурс: <http://www.apa.org/ethics> (дата звернення: 14.11.2022).
  27. https://www.npa-ua.org/_files/ugd/86d9b8_91576161f5464bc2a8b1fa49dc327fd4.pdf (дата звернення: 14.11.2022).
  28. Levitin, Daniel J., *The Organized Mind: Thinking Straight in the Age of Information Overload*. New York, N.Y., Dutton, 2016. P. 525
  29. Rheingold Н. *The Virtual Community*. Електронний ресурс: <http://www.rheingold.com/vc/book/intro.html> (дата звернення: 14.11.2022).

Інтернет ресурси:

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка: режим доступу: <http://library.zu.edu.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/node/554>
3. Закони України: режим доступу: http://kodeksy.com.ua/zakoni_ukraini.htm
4. Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи: режим доступу: <http://psyua.com.ua/index.php?lang=ua&page=legislation#legislation>
5. Інститут модернізації змісту освіти: режим доступу: <https://imzo.gov.ua/>
6. Режим доступу до англomовних періодичних видань: <https://academicjournals.org/>
7. Режим доступу до англomовних періодичних видань: https://www.cambridge.org/core/search?q=offense&aggs%5BproductTypes%5D%5Bfilters%5D=JOURNAL_ARTICLE
8. Ресурс для пошуку результатів досліджень відкритого доступу з репозиторіїв і журналів: <https://core.ac.uk/search>
9. Академічні англomовні ресурси для пошуку наукової інформації. Режим доступу: <http://aphd.ua/akademichni-anhlomovni-resursy-dlia-poshuku-naukovo-informatsi/>